

zonylatra, okmányra van szüksége mint a bel-földön működő kereskedőnek, hogy teljesítését igazolja, érdekeit messzemenően megvédje. Felhívja a figyelmet a precízen megfogalmazott adásvételi szerződés fontosságára, a piaci szokások szerepére és betartására, az eladó és a vevő kötelezettségeire. Megismertet a tartalmuk és jogi hátterük szerint csoportosított okmányokkal, értékpapírokkal, köztük a hatósági, biztosítási és árutovábbítási okmányokkal. Ez utóbbiak közt a vasúti, közúti és légi fuvarozás, a belvízi hajózás és tengeri fuvarozás, a raktározás és szállítmányozás igazolásként elfogadható okmányai szerepelnek. Az összeállításból a pénzügyi okmányok közt a pénzügyi műveletek során leggyakrabban kibocsátásra kerülő okmányokat (átutalások, devizaeladás és -vétel, okmányos és import inkasszó, akkreditív-igénybevétel, letéti jegy, faktormegállapodás, bankári intézkedés, bank- és büroinformáció) ismerjük meg.

A könyv második része – a bankoknak a külkereskedelmi ügyletekbe való bekapcsolódásának ismertetése után – a bankok okmányvizsgálatáról, a bankári szolgáltatásokról, a fizetési eszközökhöz és fizetési módhoz szükséges nyomtatványokról szól. Megismerjük itt – többek közt – az okmányos inkasszóra vonatkozó tudnivalókat, az akkreditívügylet szereplőit, a legfontosabb feltételeket, a hiányos okmányok miatt keletkező károkat (az akkreditív ügyletek csapdáit, a hitelességvizsgálat fontosságát az akkreditív- és bankgarancia-hamisítványok miatti veszteségek megelőzésére).

A továbbiakban szó van a könyvben a bankkezesség és a bankgarancia okmányairól, a velük kapcsolatos kötelezettségvállalásról, a garancia feltételek kialakításának szempontjairól, a külkereskedelemben alkalmazott garanciafajtákról és az egyéb különleges garanciákról. Végül pedig a peres ügyekkel kapcsolatos bankgaranciákkal, valamint a bankgaranciához fűződő jutalékokkal és költségekkel ismertet meg a szerző.

A külkereskedelmi okmányokat és a fizetések banki lebonyolítását részletesen és teljeskörűen áttekintő összeállítás hasznos útmutatás a külkereskedelmi ügyletekben részt vevők számára. Ezen túlmenően haszonnal forgathatják mindazok, akik ebben a témakörben tanulmányokat folytatnak vagy tanfolyamokon vesznek részt. A könyvet ábrák és a tárgyalta okmányok mintái egészítik ki; a végén *A szakkifejezések magyarázatát és az Irodalomjegyzéket* találjuk.

Horváth D. Tamás

A magyar tőkepiac

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó,
Budapest, 1996. 144 p.

A sorozat második kötete közérthetően ismerteti a tőkepiac – és a részét alkotó tőzsde – működését, törvényszerűségeit, eligazodást nyújtva a szakembereken kívül az érdeklődők számára is ezen a nálunk még kevésbé ismert területen. A tőkepiac funkciói és résztvevői az elmúlt száz évben lényegében nem változtak, a működés módja, technológiája azonban sokat fejlődött az idők során. A tőkepiacon intézményi befektetők értékpapírokat vásárolnak, az állam, az önkormányzatok és részvénytársaságok értékpapírokat bocsátanak ki, a magánbefektetők pedig megtakarításaikat fektetik be. Az alapvető cél a tőke biztosítása, de ez nem kis kockázattal is jár.

A tőzsdei árfolyamok a reálgazdaság változásaival együtt módosulnak, ezért az árfolyamindexeket az egyik legfontosabb gazdasági jelzőszámoknak tartják. Általában az ipari termelés indexét és a globális tőzsdeindex együttmozgását vizsgálják; a kettőnek egyirányú mozgása hazánkban is megfigyelhető volt az elmúlt öt évben.

Megállapítható, hogy a magyar gazdaság dinamizmusát már évek óta a közvetlen külföldi befektetések biztosítják. Amennyiben a befektetők számára nem megfelelő gazdaságpolitika folyik Magyarországon, akkor bizonyára elfordulnak tőlünk a kedvezőbb befektetések felé. A tőkepiacon játszódik le a kockázat és a hozam közti átváltás; a magyar tőkepiacon is tapasztalható az értékpapírok eltérő hozama és kockázata. Az átmeneti gazdaságban elég magas a kockázat, s ennek következtében a hozamok is ingadoznak. A tényleges reálhozam meghatározásánál valamennyi költség- és hozamelemet számításba kell venni!

A továbbiakban az értékpapírok típusait ismerjük meg a könyvből, köztük a kötvényeket és a magyar értékpapírpiac 1992 óta megjelenő kárpótlási és befektetési jegyeket, valamint a részvényeket.

A könyv legterjedelmesebb (4.) fejezete a Budapesti Értéktőzsde működésével, testületeivel, forgalmával foglalkozik; tevékenysége az állampapírok, a részvények és a határidős ügyletek szek-

ciójában folyik. Míg az első kettőben csak prompt (azonnali) ügyletek köthetők, addig a határidős (termin) szekcióban hosszabb időre – maximum egy évre – kötnek ügyleteket a kötésnap árfolyamon. A szerző megismerteti a részvények árfolyamán meghatározó tényezőkkel, az új devizatörvénynek a külföldi állampapírok és részvények vásárlására vonatkozó rendelkezéseivel, az értéktőzsdei részvényindexek kialakításának módszereivel. Bemutatja a Budapesti Értéktőzsde legjobb részvényeit, amelyek 1996 nyarán a legmegbízhatóbbak, a befektetők számára a legkisebb kockázattal járók voltak. (Az angolszász nyelvhasználatban a legjobb részvényeket „blue chip”-eknek nevezik.)

A következő (5.) fejezetben a brókereknek az értékpapírok forgalmazásában betöltött szerepével, a számukra adható megbízásokkal, a bróker cégek forgalmával, nyereségével ismerkedünk meg (táblázatok segítségével is). A szerző a továbbiakban az értékpapírok modern portfólióelméletével s az életciklusokhoz igazodó befektetési stratégiákkal ismerteti meg. Még ugyanannak a személynek is különbözik ugyanis a kockázatviselési hajlandósága életének egymást követő szakaszaiban. Táblázat szemlélteti a könyvben a magyar lakosság megtakarításait az elmúlt hét évben. Végül az értékpapírok tényleges hozamát befolyásoló tényezőket, a hozam kiszámítását ismerjük meg Horváth D. Tamás könyvéből, mely *A szakkifejezések magyarázatával és az Irodalomjegyzékkel* zárul.

A szerző tisztázza a tőkepiaccal kapcsolatban a köztudatban elterjedt téves elképzeléseket; működését és jelentőségét ugyanis sokan tévesen értelmezik. Árfolyam-ingadozásoktól függő szerecsenjátéknak vagy gyors profitszerzési lehetőségnek tartják. A könyv a tőkepiac ténylegesen betöltött szerepét felvázolva nyújt útmutatást a befektetni szándékozók számára.

R. I.

Gyulaffy Béláné

Vámismeretek

SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt.,
Budapest, 1996. 176 p.

A vámok már az ókori birodalmakban is államkincstári bevételek voltak, a középkorban közgazdasági szabályozó szerepük került előtérbe; legfontosabbak a hazai ipar fejlődését elősegítő védővámok voltak. A markentilizmus alakította

ki a mai vámelmélet alapjait, a vám behozatali korlátokkal, illetve az importot terhelő magas vámmal zárja ki a konkurenciát a hazai termékekkel szemben. A vámtörténeti áttekintés keretében az újkorban alkalmazott vámokat ismerjük meg, majd képet kapunk Magyarország vámügyi helyzetéről az egymást követő korszakokban. Hazánk vámpolitikáját hosszú időn át a Habsburg-birodalomtól való függőség határozta meg. Az első önálló vámjogszabályok csak az 1920-as évek közepén alakultak ki; az új magyar vámtarifa 1925. január 1-én lépett életbe (1924. évi XIX. törvény). A második világháború után a vámok szerepe csökkent. Csak a hatvanas évek második felétől kezdődően volt szükség a vámmal kapcsolatos álláspontok tisztázására.

A könyv a vámtörténeti áttekintés után a vámmal kapcsolatos alapfogalmakat ismerteti. A szerző foglalkozik vámpolitika céljaival, a vám hatásával a modern gazdaságokban egy ország pénzügyi, gazdasági és kereskedelempolitikai életében; tudatos alkalmazásával érhetők el a kitűzött célok. Ezek közül tárgyalásra kerül a vámkivetés pénzügypolitikai és kereskedelempolitikai szerepe, a fizetési mérleg védelme, a cserearányok javítása és néhány gazdaságvédelmi célkitűzés. Nem hanyagolható el az, hogy a vám közgazdasági hatását tulajdonképpen az árakon keresztül fejti ki, hiszen az állam által beszedett vám növeli a beszerzési árat. A vám indirekt hatása a kereslet átalakítása, melynek alakulása a keresleti rugalmassággal mérhető; ennek mértéke emeli vagy csökkenti a termékek termelését vagy importját.

A vámok csoportosítása többféle szempont szerint lehetséges; így

- az áruforgalom iránya,
- gazdaság- és kereskedelempolitikai célok,
- jogi szempontok és
- a vámtétel meghatározásának módja szerint.

A szerző ismerteti ezek jellemzőit, majd – a nemzetközi jogi szempontok figyelembevételével – a vámrendszerek két csoportját: az autonóm és a szerződéses vámrendszert mutatja be.

A könyv foglalkozik az 1948. január 1-ével életbe lépett Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) létrejöttének céljával, jogálásával, alapelveivel, a Vámértékegyezménnyel stb. Az Egyezmény lefektetette a nemzetközi kereskedelem szabályait, szem előtt tartva a kevésbé fejlett országoknak nyújtandó segítséget. Átfogja a kereskedelem széles körét s minél több